

INHOUD

1

INTRODUCTIE

7

2

UIT DE KAST

25

3

MASKERS VAN MASCULINITEIT

53

4

TERF TEGEN TRANS

81

5

HEILIGE HUISJES

107

6

KLEUR BEKENNEN

139

7

BEWEGINGSVRIJHEID

173

8

DE ROZE MAFFIA

199

9

HOKJESDENKEN

229

10

OUD EN NIEUW

251

WOORD VAN DANK 271

BRONNEN 275

1.

INTRODUCTIE

In 2008 sprak ik de Amerikaanse singer-songwriter en acteur Jay Brannan. Ik had nog nooit eerder een queer beroemdheid geïnterviewd. Hij was 26, ik een jaar jonger. In het telefoongesprek vertelde Brannan over zijn conservatieve jeugd in Texas, zijn onzekerheden, zijn onvermogen om te darten en zijn pessimistische kijk op het leven, die hij verwerkte in gevatte, tedere gitaarliedjes. Hij had zelfspot en was ontwapenend, en ik was blij dat ik zijn verhaal met lezers kon delen, omdat ik zelf vroeger graag zulke authentieke queer rolmodellen had gehad. Brannan verdween in de jaren erna helaas weer uit de picture en werd vergeten, zoals dat de meesten vergaat.

De afgelopen vijftien jaar interviewde ik talloze lhbtqi personen; bekend en minder bekend, in binnen- en buitenland. Buiten mijn journalistieke werk om heb ik met nog veel meer mensen gepraat over hun seksualiteit en/of genderidentiteit. Wat me altijd opvalt in die gesprekken is dat mensen vaak nog heel goed weten wanneer ze doorhadden dat ze ‘anders’ waren.

Anders dan andere kinderen op de basisschool, omdat ze als jongen niet van voetbal hielden of als meisje niet met poppen speelden. Anders dan andere tieners op de middelbare school, omdat ze fantaseerden over een klasgenoot van hetzelfde geslacht. Of anders dan andere volwassenen, omdat ze zich niet konden vinden in de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van mannen en vrouwen. Wie afwijkt van de norm, is al snel vreemd of lastig. En wat de massa niet begrijpt, wordt vaak gevreesd of gehaat.

Maar al die mensen die zich anders voelen gaan vaak door een vergelijkbaar proces van (zelf)acceptatie. Ze stellen zichzelf vaak dezelfde vragen: wat voel ik eigenlijk, wie ben ik vanbinnen, en is dat wel ‘normaal’? Als dan het pijnlijke besef volgt dat hun gevoelens volgens de familie en omgeving niet wenselijk zijn, moeten ze keuzes maken. Wanneer ga ik dit vertellen, aan wie ga ik dit vertellen en *hoe* ga ik dit vertellen? Een ‘coming-out’ verloopt vaak via een soort handleiding of blauwdruk. Je begint meestal bij je beste vrienden, dan je ouders, zodat je daarna tegen iedereen open kunt zijn over je seksualiteit en/of genderidentiteit. Als dat stadium achter de rug is, kun je jouw identiteit gaan vieren, door ontmoetingsplekken op te zoeken en gelijkgestemden te vinden. Maar die mal van de (westerse) coming-out werkt niet voor iedereen. En er zijn diverse wegen naar zelfacceptatie, die niet altijd publiekelijk maar soms vooral persoonlijk zijn.

GUNSTIGER LICHT

Tussen juni 2021 en maart 2022 maakte ik voor *de Volkskrant* de interviewserie *Alfabetsoep*, waarin zeer uiteenlopende lhbtqi personen over hun levens vertelden. De geïnterviewden liepen vaak tegen dezelfde soort problemen aan in hun jeugd, meestal omdat ouders hun identiteit niet accepteerden. Ik wilde met deze serie de diversiteit van de regenbooggemeenschap en het brede spectrum van seksualiteit en genderdiversiteit laten zien. Hoe labelen en uiten deze mensen zichzelf, welke identiteiten bepalen hun levens?

Lhbtqi personen komen vaak negatief in het nieuws, als slachtoffers van geweldsincidenten en andere vormen van haat. Ze worden vervolgens geprezen om hun moed, maar het leed staat centraal. Ik wilde ze daarom in een gunstiger licht laten zien, en ook praten over hun dromen en ambities. Die twintig korte interviews zijn in dit boek opgenomen, met krachtige portretten door fotograaf Harmen Meinsma en visagist Ed Tijssen. (Omdat het momentopnames zijn, heb ik zo min mogelijk aan de eerdere publicaties gesleuteld. Maar als er sinds het interview iets noemenswaardigs veranderd is, vermeld ik dat in een voetnoot.)

Welke hindernissen overwonnen deze mensen en welke lessen leerden ze hiervan? Tegen welke vooroordelen vechten ze en in welke hokjes worden ze gestopt? Sommige geïnterviewden hechten veel waarde aan hun afkomst, geloof, beroep of levensstijl. Anderen vinden het juist vervelend om gereduceerd te worden tot hun identiteiten. Ik stel mezelf voor de grap ook wel eens voor als Pakistaans-Nederlandse homoseksuele ex-moslim. Dat dekt wel de lading, en het neemt direct alle twijfel en vragen bij vreemden weg. Maar labels zeggen niet alles, en identiteiten kunnen ook veranderen. Zo vroeg Celeste Obispa (p. 20) zich af of ze nog lesbisch was toen haar partner, die ze als vrouw leerde kennen, in transitie ging.

In de langere hoofdstukken duid ik samen met prominente activisten grotere onderwerpen die lhbtqi personen in de eenentwintigste eeuw bezighouden. Veel sprekers komen in meerdere hoofdstukken terug, en er zijn ook inhoudelijke dwarsverbanden. (De *Alfabetsoep*-interviews sluiten thematisch aan op de hoofdstukken.) Ik begin met de oorsprong van het moderne lhbtqi-activisme en het daaruit voortvloeiende concept van de westerse coming-out, en of dat nog wel van deze tijd is. Daarna bespreek ik de complexe rol van masculiniteit in de homogemeenschap, en de frictie tussen conservatieve feministen en transgender vrouwen. Ook onderzoek ik hoe de drie grote wereldreligies vandaag de dag omgaan met lhbtqi personen. Ik zal vervolgens uitleggen dat racisme nog steeds een probleem is in de community, en dat mensen met een beperking ook worden buiten-

gesloten. Daarna beschrijf ik hoe het is om als queer persoon in de media te werken, en welke ervaringen zij hebben met homofobie en grensoverschrijdend gedrag. Ik eindig dit boek met de vraag hoe we nu verder moeten met al die labels, en de maatschappelijke weerstand daartegen. En hoe dichtten we de generatiekloof in de regenbooggemeenschap?

ALLE KLEUREN VAN DE REGENBOOG

Een symbool dat zowel de verbintenis als de verdeeldheid van de community weergeeft, is de regenboog zelf. De allereerste versie van de Pride-vlag werd in 1978 ontworpen door Gilbert Baker, toen de bekende Amerikaanse activist Harvey Milk* vroeg om een symbool voor ‘gay pride’. Elke kleur vertegenwoordigde een gevoel: felroze stond voor seks, rood voor leven, oranje voor genezing, geel voor zonlicht, groen voor natuur, turquoise voor magie en kunst, donkerblauw voor rust, en lila voor de ziel van de gemeenschap.

Maar in datzelfde jaar werd Milk vermoord. Daardoor nam de vraag naar de Pride-vlag toe, maar door productieproblemen moest de felroze baan worden verwijderd. Ontwerper Baker besloot ook de turquoise baan weg te halen. Zo ontstond de versie met zes kleuren die de meeste mensen kennen, en die in de decennia daarna overal ter wereld opdook. Hij is door de tijden heen ook verguisd, verbrand en zelfs verboden. Saillant detail: christenen zien de regenboog ook als een belangrijk symbool. God creëerde volgens de Bijbel een regenboog voor de profeet Noach, als teken dat er nooit meer een zondvloed zou komen. Traditionele christenen vinden daarom dat de lhbtqi-gemeenschap ‘hun’ regenboog heeft gekaapt.

De Pride-vlag ontstond in de VS, de bakermat van het westerse lhbtqi-

* Milk was een van de eerste openlijk homoseksuele politici in de VS, die in 1977 toetrad tot de San Francisco Board of Supervisors. Nog geen jaar later werd hij vermoord.

activisme. En daar werd er ook verder aan gesleuteld. In 2017 besloot de gemeenteraad van Philadelphia om een zwarte en bruine streep toe te voegen aan de Pride-vlag, om zwarte lhbtqi personen en andere mensen van kleur in de community te erkennen, die lange tijd over het hoofd waren gezien in de overwegend witte beweging. Je zou kunnen stellen dat de regenboog door deze aanpassing zijn abstracte, overkoepelende karakter verloor, en elke kleur voortaan een aparte groep moest symboliseren. Tegenstanders van de aangepaste vlag betogen dat de bekende Pride-vlag al alle kleuren van de regenboog bevatte, zowel letterlijk als figuurlijk. Maar Baker kende in zijn eerste ontwerp wel degelijk eigenschappen toe aan iedere kleur. De vlag symboliseert dus voor iedereen wat anders.

Ondanks het gemor werd de Pride-vlag nog verder doorontwikkeld. Daniel Quasar, zelf non-binair, ontwierp in 2018 de Progressive Pride Flag, waaraan de kleuren lichtroze, lichtblauw en wit werden toegevoegd, die de transgenderidentiteit symboliseren. De transkleuren en ook de multiculturele kleuren werden bovendien in een driehoek gezet, over de oorspronkelijke regenboogkleuren heen. Deze vlag bestaat dus eigenlijk uit twee delen, wat je kunt zien als een verbond tussen ouderwetse en progressieve groepen. Maar je kunt het ook interpreteren als twee kampen die noodgedwongen één vlag moeten delen, ondanks hun ideologische verschillen. De Progressive Pride Flag werd in korte tijd wel de meest gebruikte variant, met name in het links-activistische regenboogactivisme, maar ook bij overheden en maatschappelijke organisaties.

De laatste aanpassing kwam in 2021, toen Valentino Vecchiotti – die intersekse is en werd geboren met mannelijke en vrouwelijke geslachtskenmerken – een gele driehoek met een paarse cirkel toevoegde aan de progressieve driehoek, die de identiteit van intersekse personen weergeeft.

In vier decennia is de Pride-vlag dus een lappendeken van kleuren en vormen geworden. En om het nog ingewikkelder te maken, zijn er ook andere vlaggen die de subgroepen binnen de lhbtqi-gemeenschap vertegenwoordigen. Zo hebben lesbische, panseksuele, aseksuele, demiseksuele

en polyamoureuze mensen allemaal hun eigen regenboogvlag, met andere kleurschakeringen. Ook op het gebied van gender zijn er vlaggen voor mensen die transgender, non-binair, genderfluïde, genderqueer, agender, bigender of demigender zijn. Kun je dus nog spreken van een ‘gemeenschap’? Of is de enige overeenkomst dat al die groepen zich verzetten tegen de normen van de massa?

De vraag is waar die onderverdeling ophoudt. Ik snap soms ook de verschillen niet meer tussen specifieke (sub)identiteiten. En is een vlag nog een verbindend symbool als hij maar door een zeer kleine groep wordt gehesen? Tegelijkertijd is het een ieders goed recht om een label of symbool te bedenken waarmee diegene zichzelf kan duiden, en waarmee hij, zij, die of hen gelijkgestemden kan vinden. Bijna iedereen wil érgens bij horen. Het zit in onze aard om te overleven in groepsverband, maar ook om een gedeelde vijand te hebben tegen wie je je collectief kan afzetten. Dat is de paradox van onze (mede)menselijkheid: een vlag brengt mensen samen, maar het is vaak een rode lap voor de tegenstander.

WOORDKEUZE

Ook de terminologie en formulering ligt gevoelig. Ik sprak bijvoorbeeld altijd over lhbtqi’ers, omdat deze afkorting de meeste identiteiten vangt, en het beter bekt dan de langere reeks lhbtqiap+. Die plus komt de leesbaarheid ook niet ten goede, dus die liet ik weg. Maar een scherpe queer journalist wees me erop dat ik beter lhbtqi *personen* kan zeggen, omdat mensen meer zijn dan alleen hun seksuele oriëntatie en genderidentiteit. ‘En lhbtqi’er klinkt te veel als een werkwoord.’ Ik gebruik lhbtqi in dit boek dus als bijvoeglijk naamwoord. In onze spreektaal is het ook vrij normaal om homo’s, lesbiennes en gays te zeggen. Maar ik zal ze zelf homo(seksuele) mannen en lesbische vrouwen noemen. Dat klinkt wat netter; en we zeggen ook niet meer ‘een transgender’.

Kortom: als het over personen gaat, vermeld ik de identiteit als bijvoeg-

lijk naamwoord. Gaat het over de hele groep of een daaraan gerelateerd thema, dan vervalt de spatie. Enkele voorbeelden: lhbtqi-beweging, homoactivisme en Transgenderwet. Bij transgender en non-binaire geïnterviewden gebruik ik de aanspreekvormen waar zij zelf voor kiezen, of dat nu hij/hem, zij/haar, hen/hun of die/diens is. En als bronnen en geïnterviewden zelf andere labels of spreektaal gebruiken voor bepaalde groepen, neem ik die over.

Sommige dingen zullen misschien voor zich spreken. Toch leg ik bepaalde termen uit, omdat ik hoop dat ook cisgender, heteroseksuele mensen dit boek lezen en er iets van opsteken. Ook zijn oudere lhbtqi lezers misschien niet altijd even bekend met nieuwer taalgebruik. Laat me nu dus vast uitleggen dat een cisgender persoon tevreden is met het geslacht dat bij de geboorte werd geconstateerd. Wanneer een begrip niet vanzelfsprekend is, of juist vragen zou moeten oproepen, schrijf ik het cursief of tussen aanhalingstekens. Wanneer is iets bijvoorbeeld ‘mannelijk’ of ‘vrouwelijk’?

Over sommige zaken twijfel ik zelf ook nog. Zo noemde ik mezelf altijd homo of gay, maar zeg ik nu steeds vaker queer. Dit Engelse woord voor ‘vreemd’ of ‘excentriek’ werd mettertijd steeds meer een politieke term waarmee lhbtqi activisten zich wilden afzetten tegen de massa. Tegenwoordig wordt queer breder ingezet als een koepelterm voor iedereen die qua seksualiteit en/of genderidentiteit afwijkt van de norm – ook om van die ingewikkelde alfabetsoep af te zijn. Ikzelf vind dat wel fijn, al begrijp ik dat er ook mensen zijn die daar niets voor voelen, en juist vasthouden aan labels zoals homo of gay. En waarom gebruik ik eigenlijk het woord afwijkend? Dat heeft immers een negatieve connotatie. En wat bedoel ik met de norm, wie bepaalt die? Zo zie je maar: je kunt het nooit goed doen.

GEKLEURDE BLIK

In mijn werk kaart ik graag gevoelige thema’s aan, vooral als anderen daar niet over willen praten. Het is mijn overtuiging dat we taboes alleen door-

breken en vooroordelen wegnemen als we eerlijk en kritisch over die thema's discussiëren, zelfs als dat gesprek ongemakkelijk of pijnlijk wordt. Ook in dit boek ga ik zo te werk. Natuurlijk wil ik de sterke band tussen lhbtqi personen vieren, maar het is ook mijn taak als journalist om de verdeeldheid te schetsen, en te onderzoeken waar die vandaan komt. Dat betekent dat ik niet alleen verbinders en inspirerende activisten aan het woord laat, maar ook onwelgevallige standpunten probeer te duiden, die soms door een aanzienlijk deel van de regenbooggemeenschap als kwetsend worden ervaren. We leren elkaar alleen beter begrijpen als we alles op tafel leggen – *the good, the bad and the ugly*.

Zo nu en dan komt ook mijn persoonlijke kijk op een onderwerp aan bod. Ik wilde niet dat mijn eigen ervaringen leidend zouden zijn, zoals in mijn eerste boek *Half* (2020), waarin ik mijn Pakistaanse wortels verkende. Voor dit boek wilde ik vooral met prominente (ervarings)deskundigen in gesprek over prangende lhbtqi-kwesties. Maar ik duid wel de context zoals ik die zie. Ik besef dat mijn blik gekleurd is, vanwege mijn gemengde afkomst en familiegeschiedenis, door mijn leeftijd en de tijd waarin ik opgroeide, door mijn opleidingen, werkervaring, welvaartsniveau en levensstijl, door de partner en vrienden die ik heb in mijn Amsterdamse 'bubbel', en door de ervaringen die ik zelf opdeed in de regenbooggemeenschap. Al die zaken bepalen mede hoe mijn leven eruitziet, welke mensen ik ken, wie ik aan het woord laat en wat ik met ze bespreek.

Ieder mens heeft vooroordelen en handelt op basis van stereotypen, dus ik ook. Die valkuilen zal ik in dit boek adresseren. Maar van sommige blinde vlekken ben ik me vast niet eens bewust – daarom heten ze blinde vlekken. Er zijn ook lhbtqi-thema's waar ik weinig persoonlijke affiniteit mee heb, en groepen waarmee ik minder intensief contact heb gehad. Ik neem in dat geval liever wat afstand en probeer van de geïnterviewden en de literatuur te leren, in plaats van mezelf te overschreeuwen. Het kan dus gebeuren dat je als lezer denkt: waarom is er zoveel aandacht voor dit, en te weinig voor dat? Waarom wel deze subcultuur en niet die beweging? Maar

ik moest voor mezelf keuzes maken, en kan dus niet iedereen tevreden stellen.

TRIGGER WARNING

Veel lhbtqi personen zeulen nogal wat emotionele bagage met zich mee, waardoor dingen *triggering* kunnen zijn. Ik heb zelf ook mijn pijnpunten. Ik probeer daarom al op mijn woorden te letten; dat doet een schrijver sowieso, maar op dit gebied ben ik extra alert. Ik heb begrip voor de emoties die bepaalde discussies teweegbrengen. En als ik een heftige reactie niet begrijp, probeer ik in ieder geval compassie te tonen. Maar dat betekent niet dat iedereen binnen de publieke arena constant op eieren zou moeten lopen. Mensen hebben ook een verantwoordelijkheid om hun eigen triggers te verwerken en hun emoties op een gezonde manier te leren uiten. Mijn *trigger warning* is dus dat ik die triggers wil onderzoeken, de hobbels op deze weg door de regenbooggemeenschap.

Dit boek is een reis zonder begin of eind. Er loopt wel een roze draad door de hoofdstukken en de interviews, van het verleden naar de toekomst, maar je kunt zelf kiezen in welke volgorde je die leest. Je kunt bepaalde delen even overslaan, of juist terugbladeren, afhankelijk van je interesses en identiteit(en). Ik hoop vooral dat je mijn missie achter dit boek in het achterhoofd houdt: dat we samen door de pijn heen moeten om te kunnen genezen. Ik ben ervan overtuigd dat we als community alleen verder komen als we elkaar niet bevechten op kleine details of onhandige formuleringen. Laten we een openhartig gesprek proberen te voeren en daarin zoeken naar raakvlakken, zodat we samen kunnen opboksen tegen de echte vijand: de groeiende onverdraagzaamheid in de samenleving.

Barbara Oud: ‘Mijn relatie bepaalt niet wie ik ben of wat ik voel’

Mensen gaan er vaak van uit dat Barbara Oud (30 jaar) heteroseksueel is. ‘Ik woon samen met Nico in een rijtjeshuis in Purmerend. Hij is zestien jaar ouder dan ik. We leerden elkaar kennen in de bakkerij waar hij chef banketbakker is en ik werkte tijdens mijn studie.’ Ze zijn nu zeven jaar bij elkaar en hebben een samengesteld gezin. ‘Nico heeft twee dochters van vijftien en zeventien uit zijn vorige huwelijk en we hebben samen een dochtertje van twee.’

Oud studeerde sociale wetenschappen en genderstudies en is nu als zzp’er betrokken bij projecten op het gebied van seksuele diversiteit en inclusiviteit. Ze is tevens voorzitter van Bi+ Nederland, een organisatie die zich inzet voor deze grote maar vaak vergeten groep, waartoe Oud zelf ook behoort.

Hoe zou je jezelf labelen?

‘De term biseksueel werd lange tijd gebruikt om aan te geven dat je zowel op mannen als op vrouwen valt. Maar ik noem

mezelf liever bi+, net als steeds meer mensen. Het is een inclusievere paraplueterm voor mensen die zich bijvoorbeeld ook panseksueel, queer, homoflex of heteroflex noemen. Eigenlijk staat bi+ voor iedereen die niet monoseksueel is, en dus niet op één gender valt.’

Hoe verliep je coming-out?

‘Ik dacht eerst dat ik hetero was, want ik had een vriendje op wie ik erg verliefd was. Maar rond mijn negentiende vroeg hij: “Barbara, weet je zeker dat je niet lesbisch bent?” Hij zag dat ik ook interesse had in vrouwen en steunde me daarin. Toen heb ik lang gepingpongd tussen hetero en lesbisch zijn, omdat het niet in me opkwam dat ik op meer dan één gender kon vallen – die norm zit diep. Ik vond het ook oneerlijk dat ik uit de kast moest komen en mijn leven daardoor in één klap zwaarder werd. Althans, zo werd er thuis gesproken over lhbtq personen. Toen ik mijn ouders vertelde dat ik ook op meisjes verliefd kon

worden, was ik bang dat ze het zouden afkeuren, maar dat gebeurde gelukkig niet. Mijn moeder krijgt soms wel vragen over mij, hoe het nou zit, omdat ze dat niet zelf aan mij durven te vragen.’

Hoe uit je seksuele oriëntatie zich in jouw leven?

‘Omdat ik als vrouw een monogame relatie heb met een man, voelt het soms alsof ik niet bij de lhbtq-gemeenschap mag horen, omdat ik zogenaamd heb gekozen voor een heteronormatief bestaan. Maar mijn relatie bepaalt niet wie ik ben of wat ik voel. Als je iedereen op een rij zet tot wie ik me aangetrokken heb gevoeld of met wie ik iets heb gehad, dan denk je echt: wat gebeurt er in jouw hoofd en hart? Ik zie het als een voordeel dat ik niet één duidelijk type heb, en op alle genders kan vallen.’

Welke vooroordelen storen je het meest?

‘Ik herhaal vooroordelen liever niet, omdat die dan juist blijven hangen. Mensen vragen soms aan Nico of hij niet bang is dat ik vreemdga. Maar iedereen kan in theorie verliefd worden op een ander. Als je zegt

dat je bi+ bent, is dat voor mensen vaak ook een vrijbrief om te vragen naar je seksleven. Sommigen denken dat je het hele weekend met Jan en Alleman ligt te rollebollen. Dat maakt het veel moeilijker om er open over te zijn. Ook zijn veel mensen bi+ in hun aantrekkingskracht en hun gedrag, maar zien ze het niet als een onderdeel van hun identiteit. Zij hebben dan ook geen grootse coming-out, zoals homoseksuele mannen en lesbische vrouwen, en praten er vaak niet over met hun omgeving.’

Er is ook onbegrip bij homomannen en lesbische vrouwen; die zien bisexualiteit soms als een tussenstation.

‘Dat vind ik dus interessant, want het laat zien dat de lhbtq-gemeenschap helemaal niet één gemeenschap is. Het zijn bij elkaar geraapte letters met grote onderlinge verschillen. Een alternatieve gaybar als De Trut in Amsterdam is bijvoorbeeld exclusief voor “potten en flikkers”. Ik snap dat ze een veilige haven willen creëren, maar als je dus op een ander gender valt, ben je daar niet welkom.* Er zijn ook geen cafés voor mensen die bi+ zijn, dus creëren we onze eigen groepen.’

* De Trut reageerde per mail op dit interview. ‘Voorheen was De Trut voornamelijk een veilige haven voor homo’s en lesbo’s, maar tegenwoordig heten wij iedereen op de regenboog een warm welkom. Namens alle lhbtq vrijwilligers van De Trut nodigen wij Barbara daarom van harte uit om binnenkort een drankje bij ons te komen drinken.’

Zijn mensen gedoemd om in hokjes te blijven denken?

‘Enerzijds heb je hokjes nodig om gelijkgestemden te vinden. Ook voor de emancipatie van groepen zijn hokjes belangrijk. Zo weten we dat bi+ werknemers vaak onbegrip ervaren op de werkvloer, wat kan leiden tot psychologische problemen. Tegelijkertijd moeten we de hokjes oprekken, zodat meer mensen hun plek vinden.’

Wat geef je jouw stiefdochters mee over seksualiteit?

‘Ik wil dat ze altijd zichzelf zijn, zeker op het gebied van gender en seksuele oriëntatie. Laatst vertelde een van hen dat ze ook bi+ is. Dat is ergens wel ingewikkeld,

want ze wil niet dat mensen denken dat ze mij nadoet, of dat haar identiteit niet authentiek is. Maar door het werk dat ik doe, en alle mensen die we thuis over de vloer krijgen, weet ze dat het ons niet uitmaakt op wie ze valt.’

Wat hoop je voor de toekomst?

‘Dat mensen meer ruimte krijgen om hun levens in te richten zoals ze dat zelf willen, zonder al die strikte normen. Men vindt nog te vaak dat een relatie moet bestaan uit twee mensen, die samen in één huis wonen met een tuin, twee kinderen en een hond. Dat is voor velen niet meer de realiteit.’